

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการจัดการวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษากลุ่มชุมชนชาวเขา บ้านธรรมจาริก อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าเข้าหรือเมี่ยน มีชื่อเสียงเรื่องผ้าปักที่เป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชนเผ่า มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่านอกจากผ้าปักแล้วยังมีวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารที่สามารถนำมาเป็นจุดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ของชุมชน แต่ชุมชนยังมองไม่เห็นและขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน ทำการศึกษาระบบการ รูปแบบการจัดการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยชุมชน (Community-based Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development ใช้การจัดการกระบวนการปฏิบัติการและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research PAR) ทำการสำรวจศักยภาพชุมชน และความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดเวทีระดมสมองกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้านและเยาวชน นำไปศึกษาดูงาน ทำการทดลองจัดทัวร์ และจัดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อเสนอแนะ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษาพบว่า สามารถนำวัฒนธรรมอาหารซึ่งมีอาหารเฉพาะของชนเผ่ามาส่งเสริมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบการจัดเลี้ยงเป็นกลุ่มคณะ และอาจพัฒนาเป็นการจำหน่ายแบบร้านอาหาร ส่วนวัฒนธรรมสุขภาพเนื่องจากต้องมีการเจ็บป่วยจึงจะมีการรักษาตามแบบของชนเผ่า ดังนั้นจึงจะนำเสนอในรูปแบบศูนย์เรียนรู้ และจัดทำพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าร่วมกับโรงเรียน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมสุขภาพและอาหารที่บ้านธรรมจาริกจึงมี 2 ลักษณะคือลักษณะเป็นกลุ่มคณะที่มีการจัดเลี้ยงอาหารและนำท่องเที่ยวในชุมชน และลักษณะท่องเที่ยวแบบอิสระ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกบริโภคเอง โดยที่การจัดการท่องเที่ยวดำเนินการโดยชุมชน สรุปและมีข้อเสนอแนะว่ามีความเป็นไปได้ในการจัดการวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารเพื่อการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่บ้านธรรมจาริก และมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการอาหารของชนเผ่าให้เป็นจุดขายในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและเรียนรู้กระบวนการที่เหมาะสมของชุมชนต่อไป